

ОСОБЛИВОСТІ МЕТАБОЛІЗМУ ТА СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОГО СТАНУ ПАРОДОНТА У ХВОРИХ НА ОПІКОВУ ХВОРОБУ

Клініко-лабораторними дослідженнями підтверджено порушення метаболізму кісткової тканини та структурно-функціонального стану кісткової тканини пародонта у хворих на опікову хворобу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: пародонт, пародонтит, кісткова тканина, мінеральна щільність, опікова хвороба.

ВСТУП. Розповсюдженість захворювань пародонта зумовлює високу актуальність цієї проблеми. Генералізовані захворювання пародонта характеризуються неухильним прогресуванням запально-деструктивного процесу, що з віком призводить до повного руйнування утримувального апарату і передчасної втрати зубів [1, 4, 8].

Результати численних досліджень свідчать про тісний взаємозв'язок між структурно-функціональними порушеннями кісткової тканини (КТ) і дистрофічно-резорбтивними процесами, що відбуваються в альвеолярній кістці при генералізованих захворюваннях пародонта [3, 5, 6, 9]. Встановлено, що структурно-функціональні порушення КТ призводять до посилення перебігу генералізованого пародонтиту [1, 2, 9, 12].

У спеціальній літературі є неоднозначні й часто суперечливі дані стосовно стану кальцієво-фосфорного обміну в пацієнтів із захворюваннями пародонта [1, 6, 8, 9]. Особливо ці види мінерального обміну порушені у хворих на опікову хворобу (ОХ). Враховуючи такий стан даної проблеми, було доцільно визначити вміст даних компонентів мінерального обміну у хворих на опікову хворобу з генералізованим пародонтитом. Перспективними є подальше вивчення та застосування засобів з остеопротекторними властивостями, які коригують метаболічні порушення КТ.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. Клініко-лабораторні дослідження з вивчення впливу ОХ на тканини пародонта проведено на 108 пацієнтах віком 17–56 років. Контрольну групу склали 30 практично здорових осіб.

© С. І. Бойцанюк, 2011.

Вміст кальцію в сироватці крові й слині визначали за методом Каракашова і Вічева (1968), неорганічний фосфор у сироватці крові й слині визначали за методом Больца і Льюка. Рівень лужної фосфатази визначали за методом Боданського [7, 11, 13, 14]. Діагностику стану кісткової тканини скелета здійснювали методом двофотонної рентгенівської денситометрії: мінеральну щільність кісткової тканини визначали на денситометрії DEXA ("Lunar Corporation", США) [10].

РЕЗУЛЬТАТИ Й ОБГОВОРЕННЯ. Проведений аналіз структури захворювань пародонта показав, що у хворих на ОХ найбільш розповсюдженим ураженням пародонта був генералізований пародонтит, який виявлено у 77 (71,3 %) обстежених. Хронічний перебіг генералізованого пародонтиту відзначено у 57 (52,8 %), загострений – у 20 (18,5 %) обстежених. Клінічно здорові тканини пародонта було виявлено у 8 (7,4 %) хворих.

В обстежених контрольної групи: генералізований пародонтит мав місце у 17 (56,7 %) обстежених, клінічно здорові тканини пародонта виявлено у 13 (43,3 %). Хронічний перебіг генералізованого пародонтиту відмічено у 10 (33,3 %), загострений – у 7 (23,3 %) пацієнтів.

Проведене дослідження виявило, що рівень Са у сироватці крові хворих на ОХ становив $(2,54 \pm 0,04)$ ммоль/л, у пацієнтів групи порівняння із захворюваннями пародонта – $(2,41 \pm 0,02)$ ммоль/л. Рівень Са в осіб контрольної групи при клінічно здорових тканинах пародонта складав $(2,35 \pm 0,02)$ ммоль/л. Кількісні зміни Са у відсотках невеликі, але, враховуючи, що вміст Са в крові є одним з найбільш стабільних показників гомеостазу

організму, вони суттєві. Наявність захворювань пародонта – генералізованого пародонтиту – призводила до незначного (на 2,5 %), проте статистично достовірного ($p < 0,05$) збільшення кількості Ca у сироватці крові. Це свідчить про наявність в організмі цих пацієнтів процесів руйнування КТ. Подібні тенденції виявлено відносно кількісних змін рівня фосфору. Концентрація P в осіб контрольної групи з клінічно здоровими тканинами пародонта становила ($1,03 \pm 0,01$) ммоль/л. У пацієнтів групи порівняння із захворюваннями пародонта рівень P у сироватці крові складав ($1,09 \pm 0,02$) ммоль/л. Наявність захворювань пародонта – генералізованого пародонтиту – призводила до незначного (на 5,8 %), проте статистично достовірного ($p < 0,05$) збільшення концентрації P у сироватці крові. Це опосередковано підтверджує процеси руйнування КТ у даній категорії пацієнтів (табл. 1).

Проведені денситометричні дослідження показали наявність різнопланових порушень структурно-функціонального стану КТ скелета (норма/остеопенія I–II–III ступенів/остеопороз) і метаболізму кісткової тканини у хворих на ОХ. У результаті дослідження мінеральної щільності кісткової тканини (МЩКТ) встановлено, що частка остеодefіцитних станів серед хворих на опікову хворобу складала 70,0 % обстежених, причому спостерігали великий відсоток остеопенічних уражень – 60,0 % опікових реконвалесцентів. При порівнянні вмісту мінералів у кістковій тканині за показником вмісту мінералів у кістковій тканині (ВМС) встановлено, що в L_1, L_2, L_3, L_4 і сумарно в ділянці L_1-L_4 цей показник був достовірно нижчим у хворих на опікову хворобу. В числовому вираженні вміст мінералів у кістковій тканині у L_1, L_2, L_3, L_4 зменшувався, відповідно, на 16,1, 13,6, 4,0, 9,6 %, а сумарно в ділянці L_1-L_4 – на

11,8 %. Порівняння мінеральної щільності кісткової тканини у тих же ділянках вказувало на тенденцію до зменшення її у хворих на ОХ відносно здорових у ділянці L_1, L_2, L_3, L_4 . У L_1, L_2, L_3, L_4 та L_1-L_4 зниження МЩКТ було статистично достовірним і становило, відповідно, 11,3, 1,7, 3,3, 5,1 та 5,4 %.

З метою уточнення діагностичної цінності показників мінерального обміну і біохімічних маркерів метаболізму кісткової тканини було проведено аналіз досліджуваних показників залежно від структурно-функціонального стану КТ (табл. 2).

ВИСНОВКИ. 1. Проведене дослідження дозволило виявити високий рівень уражень тканин пародонта у хворих на опікову хворобу, значний рівень загострення дистрофічно-запального процесу в тканинах пародонта порівняно з пацієнтами контрольної групи.

2. Порушення метаболізму в кістковій тканині, викликане екзо- та ендogenous факторами, сприяють розвитку дистрофічних змін у кістці альвеолярного відростка. На фоні дистрофічних змін у кістковій тканині пародонта мікроорганізми можуть реалізовувати свій агресивний пародонтопатогенний потенціал.

3. Корекція метаболічних порушень структурно-функціонального стану кісткової системи, в тому числі й альвеолярної кістки, дозволить призупинити процеси її резорбції та активувати формування кісткової тканини.

4. У зв'язку з цим, виникає потреба оптимізації діагностики, планування комплексу адекватних лікувальних заходів (терапевтичних втручань тощо) при захворюваннях тканин пародонта для кожного конкретного хворого з урахуванням структурно-функціонального стану кісткової тканини організму й альвеолярного відростка щелеп.

Таблиця 1 – Показники мінерального обміну в крові хворих на опікову хворобу

Показник	Основна група, n=78	Група порівняння, n=15	p_1	Контрольна група, n=15
Кальцій, ммоль/л	$2,54 \pm 0,04^*$	$2,41 \pm 0,02^*$	$< 0,05$	$2,35 \pm 0,02$
Фосфор, ммоль/л	$1,19 \pm 0,03$	$1,09 \pm 0,02^*$	$< 0,05$	$1,03 \pm 0,01$
Лужна фосфатаза, ммоль/год/л	$1,12 \pm 0,04$	$1,28 \pm 0,06^*$	$< 0,05$	$1,41 \pm 0,08$

Примітка. p_1 – показник достовірності відмінності даних в основній та контрольній групах; * – показники достовірно відрізняються від контрольної групи.

Таблиця 2 – Показники мінерального обміну кісткової тканини в сироватці крові залежно від структурно-функціонального стану кісткової тканини

Група дослідження	Кальцій, ммоль/л	Фосфат, ммоль/л	Лужна фосфатаза, од./л
МЩКТ у нормі, n=10	$2,24 \pm 0,13$	$1,08 \pm 0,05$	$9,60 \pm 0,16$
Остеопенія, n=17	$2,47 \pm 0,29$	$1,16 \pm 0,06$	$1,33 \pm 0,17$
Остеопороз, n=3	$2,55 \pm 0,07$	$0,96 \pm 0,05$	$1,27 \pm 0,01$

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Безрукова И. В. Быстро прогрессирующий пародонтит / И. В. Безрукова. – М., 2004. – 142 с.
2. Борисенко А. В. Нарушения белкового обмена в тканях пародонта при эндокринной патологии и их коррекция в комплексном лечении : автореф. дис. на соискание учен. степени д-ра мед. наук / А. В. Борисенко. – К., 1992. – 29 с.
3. Мазур І. П. Клініко-патогенетичні особливості перебігу захворювань пародонту при порушенні системного кісткового метаболізму та їх корекція : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. мед. наук / І. П. Мазур. – Одеса, 2006. – 32 с.
4. Мащенко І. С. Нові аспекти патогенезу і лікування генералізованого пародонтита / І. С. Мащенко, А. В. Самойленко // Вісник стоматології. – 2002. – № 1. – С. 12–15.
5. Нейко Н. В. Взаємозв'язок структурно-функціонального стану тканин пародонту, кісткової системи опорного скелету та захворювань пародонту / Н. В. Нейко // Галицький лікарський вісник. – 2000. – 7, № 1. – С. 103–108.
6. Поворознюк В. В. Кісткова система і захворювання пародонта / В. В. Поворознюк, І. П. Мазур. – Донецьк, 2003. – 446 с.
7. Прохончуков А. А. Гомеостаз костной ткани в норме и при экстремальном воздействии / А. А. Прохончуков, Н. А. Жижина, Р. А. Тигранян. – М. : Наука, 1984. – 200 с.
8. Самойлович В. А. Сучасні уявлення про етіологію, патогенез і патоморфологію захворювань пародонту / В. А. Самойлович. – Харків : АНТКУ, 1995. – 80 с.
9. Системний остеопороз в розвитку захворювань пародонту / В. В. Поворознюк, І. П. Мазур, Г. Н. Вишневий [та ін.] // Вісник стоматології. – 1997. – № 4. – С. 554–556.
10. Сміян С. І. Показники мінеральної щільності кісткової тканини у здорових чоловіків за результатами двофотонної рентгенівської денситометрії / С. І. Сміян, О. М. Масик, І. В. Жулкевич // Проблеми остеології. – 2002. – № 2. – С. 9–16.
11. Титов В. Н. Методические и диагностические аспекты определения содержания кальция / В. Н. Титов // Клиническая лабораторная диагностика. – 1996. – № 2. – С. 23–26.
12. A longitudinal study of the relationship between periodontal disease and bone mineral density in community – dwelling older adults / A. Yoshihara, Y. Seida, N. Hanada [et al.] // Clin Periodontol. – 2004. – 8, № 31. – P. 680–684.
13. Gallagher J. C. Calcium and Vitamin D // Osteoporosis: etiology, diagnosis, and management. Eds B. L. Riggs, L. J. III Melton. – Second edh. – Philadelphia: Lippincott–Raven Publisher, 1995 – P. 371–389.
14. Mancini G. Immunochemical quantitation of antigens by single radial immunodiffusion / G. Mancini, A. O. Carbonara, J. F. Heremans // Immunochemistry. – 1965. – 2, № 3. – P. 235–254.

С. И. Бойцанюк

ТЕРНОПОЛЬСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ И. Я. ГОРБАЧЕВСКОГО

ОСОБЕННОСТИ МЕТАБОЛИЗМА И СТРУКТУРНО-ФУНКЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ПАРОДОНТА У БОЛЬНЫХ ОЖоговой БОЛЕЗНЬЮ

Резюме

Клинико-лабораторными исследованиями подтверждено нарушение метаболизма костной ткани и структурно-функционального состояния пародонта у больных ожоговой болезнью.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: пародонт, пародонтит, костная ткань, минеральная плотность, ожоговой болезнью.

S. I. Boytsanyuk

I. YA. HORBACHEVSKY TERNOPIL STATE MEDICAL UNIVERSITY

FEATURES OF BONE METABOLISM, STRUCTURAL AND FUNCTIONAL PERIODONTAL CONDITION IN PATIENTS WITH BURN DISEASE

Summary

Clinical and laboratory studies confirmed the breach of bone metabolism and structural and functional status in patients with periodontitis with burn disease.

KEY WORDS: periodontitis, periodontal disease, bone mineral density, burn disease.

Отримано 20.10.11

Адреса для листування: С. І. Бойцанюк, Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського, м. Воли, 1, Тернопіль, 46001, Україна.